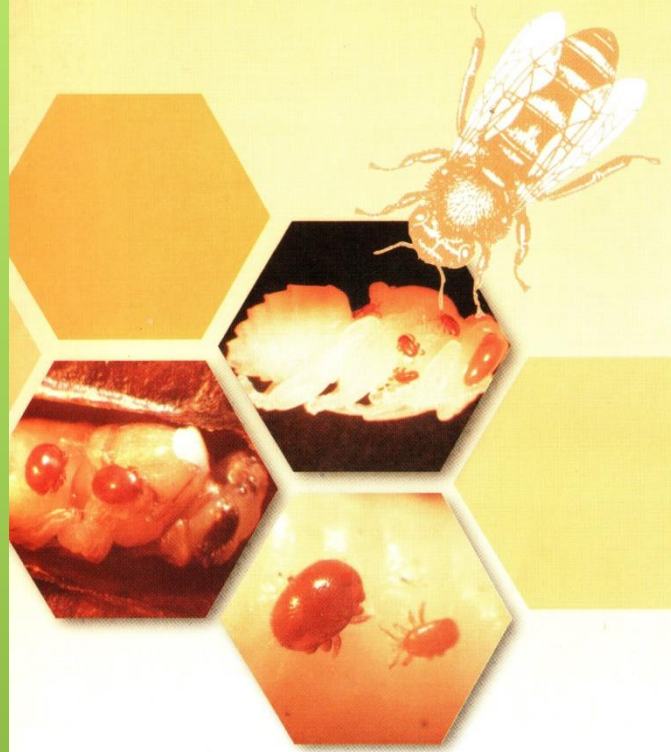

โรคศัตรูพืช

และการป้องกันกำจัด

กองกีฏและสัตววิทยา
กรมวิชาการเกษตร

ไรศัตรูพืช เป็นไรตัวเบียนที่เข้าทำลายผึ้งในระยะตัวอ่อน และดักแด้โดยดูดกินน้ำเลี้ยงจากตัวอ่อนผึ้งทำให้ตัวอ่อนตายหรือไม่สามารถเจริญเป็นตัวเต็มวัยได้ตามปกติ รังผึ้งที่ถูกไรเข้าทำลายจะอ่อนแอ ประชากรผึ้งในรังลดน้อยลงและอาจทิ้งรังในที่สุด นับว่าเป็นปัญหาที่สำคัญต่อการเลี้ยงผึ้งพันธุ์ในประเทศไทย

ไรศัตรูผึ้งที่พบในประเทศไทย

- โรวารร์ริว
- โรทรอปิเลแลปส์
- โรยัวร์ริว

โรวารร์ริว

ชื่อวิทยาศาสตร์

Varroa jacobsoni Oudemans

เป็นไรตัวเบียนของผึ้งโพรงและผึ้งพันธุ์

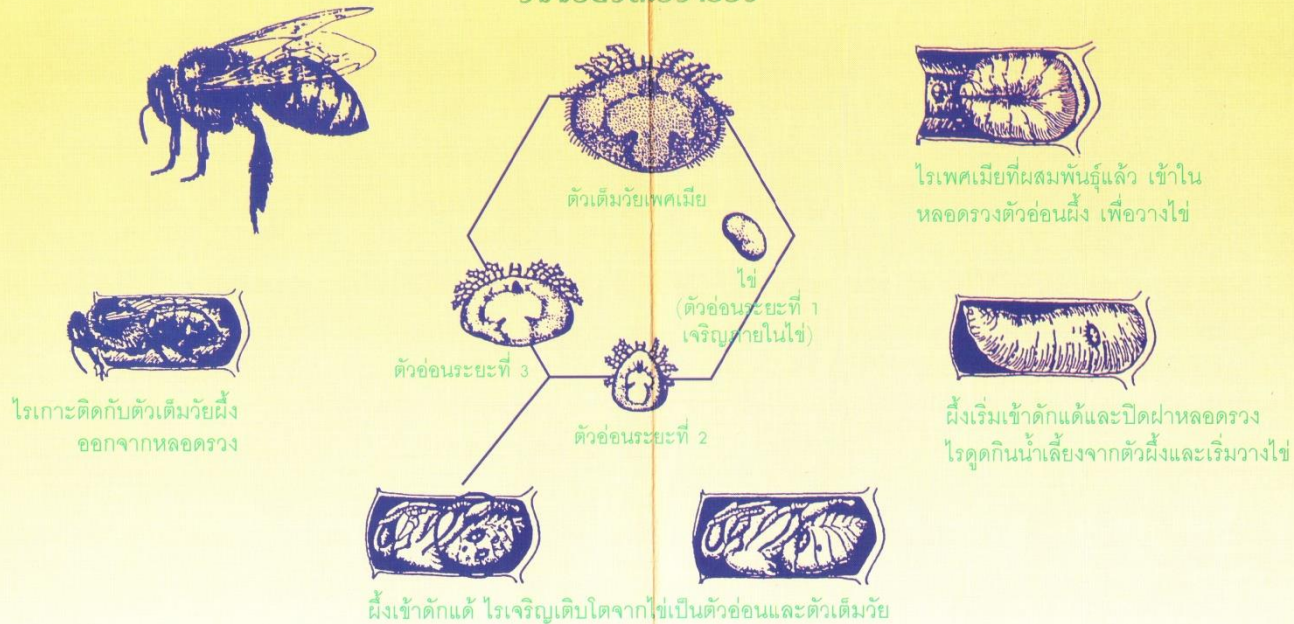
ลักษณะทั่วไป

- ลำตัวสีน้ำตาลแดง
- รูปร่างค่อนข้างแบนและกลม
- ตัวเต็มวัยเพศเมีย ความยาวลำตัวเฉลี่ย 1.10 มิลลิเมตร กว้าง 1.60 มิลลิเมตร ตัวเต็ม

วัยเพศผู้ ความยาวลำตัวเฉลี่ย 0.97 มิลลิเมตร กว้าง 0.93 มิลลิเมตร

ระยะการเจริญเติบโตจากไข่เป็นตัวเต็มวัยเพศเมีย ประมาณ 7-8 วัน เพศผู้ประมาณ 5-6 วัน โดยมีตัวอ่อน 3 ระยะ ตัวอ่อนระยะที่ 1 มีขาเพียง 6 ขา เจริญภายในไข่ ส่วนตัวอ่อนระยะที่ 2, 3 มีขา 8 ขา

วงจรชีวิตไรอาร์ริว

ภาพจาก Henderson and Alexander, 1986

ไรสรอปิเลแลปส์

ชื่อวิทยาศาสตร์

Tropilaelaps clareae Delfinado and Baker

เป็นไรตัวเบียนของฝั้วหลวงและฝั้วพันธุ์

ลักษณะทั่วไป

- ลำตัวสีน้ำตาลแดง
- รูปร่างยาวรี
- ตัวเต็มวัยเพศเมีย และเพศผู้ มีขนาดใกล้เคียงกัน ความยาวลำตัวเฉลี่ย 1.03 มิลลิเมตร

กว้าง 0.55 มิลลิเมตร

ระยะการเจริญเติบโตจากไข่เป็นตัวเต็มวัยประมาณ 7-8 วัน โดยมีตัวอ่อน 3 ระยะเช่นเดียวกับไรอาร์ริว แต่ตัวอ่อนระยะที่ 1 ไม่ได้เจริญภายในไข่

ไรฮวารริว

ชื่อวิทยาศาสตร์

Euvarroa sinhai Delfinado and Baker

เป็นไรตัวเบียนของฝั้วมีม

ลักษณะทั่วไป

- ลำตัวสีน้ำตาล
- รูปร่างคล้ายลูกแพร์
- ตัวเต็มวัยเพศเมีย ความยาวลำตัวเฉลี่ย 1.04 มิลลิเมตร กว้าง 1.00 มิลลิเมตร

ระยะการเจริญเติบโตจากไข่เป็นตัวเต็มวัยเพศเมียประมาณ 6-7 วัน เพศผู้ประมาณ 5 วัน ตัวอ่อนมี 3 ระยะเช่นเดียวกับไรอาร์ริว

ลักษณะการทำลาย

ตัวอ่อนหรือดักแด้ผึ้ง
ที่ถูกโรเข้าทำลาย

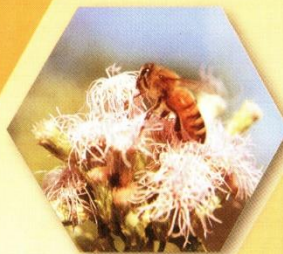
ตัวเต็มวัยผึ้งงานที่เจริญขึ้นมา
มีลักษณะผิดปกติ เช่น
ส่วนท้องและขาพิการ ปีกสั้นกุดไม่แผ่ออก

แนวทางการป้องกันกำจัด

- การลดจำนวนตัวอ่อนผึ้งภายในรัง ได้แก่ การรวบรวมคอนตัวอ่อนผึ้งไปทำลาย การขังผึ้งแม่รังไม่ให้วางไข่ระยะหนึ่ง หรือการเปลี่ยนผึ้งแม่รัง ซึ่งจะเป็นการกำจัดแหล่งอาศัยและขยายพันธุ์ของโร มีผลให้ประชากรโรลดน้อยลง อาจทำควบคู่กับการใช้สารเคมีในการป้องกันกำจัด
- การใช้สารเคมี เช่น เอพิสแทน (เทา-ฟลูวาไลเนต ชนิดแผ่น PVC), กรดฟอร์มิก 65%, ไมแทค, กำมะถัน ผงผสมลูกเหม็นบดละเอียด หรือ โฟลเบกซ์ วีเอ

ข้อควรปฏิบัติในการใช้สารเคมี

- ไม่ควรใช้สารเคมีในช่วงเก็บน้ำผึ้ง
- หลีกเลี่ยงไม่ให้ผึ้งแม่รัง สัมผัสโดยตรงกับสารเคมี
- ไม่ควรใช้สารเคมีชนิดเดียวกันติดต่อกันเป็นเวลานานเพราะจะทำให้โรสร้างความต้านทานต่อสารชนิดนั้นเร็วขึ้น

สอบถามรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่

กลุ่มงานผึ้งและแมลงอุตสาหกรรม
กองกีฏและสัตววิทยา กรมวิชาการเกษตร
เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900
โทร.5797579

ข้อมูล/เรียบเรียง : ชุตติกานต์ กิจประเสริฐ
ภาพ : ชุตติกานต์ กิจประเสริฐ
พิมพ์ : ครั้งที่ 1, พ.ศ.2543
จำนวน 2,000 ฉบับ